

STAVBA

4/2019

ČASOPIS PRO VŠECHNY, KTERÉ BAVÍ STAVĚNÍ A ARCHITEKTURA

9 177 12 1019 560051

Novostavba kliniky
Mladá Boleslav
Huť architektury Martin Rajniš

Klinika Dr. Pírka

Na začátku roku 2016 jsme byli vyzváni do soutěže. Zadáání bylo vytvořit nemocnici, která zahrne prvky moderního zdravotnického zařízení a současně bude dýchat přátelským prostředím.

Nová budova odlehčuje trvale přetěžované ambulantní části kliniky a zajišťuje dostatečnou kapacitu a komfort pacientům a zaměstnancům. Poskytuje se zde ambulantní péče v oboru kardiologie, neurologie,

gastroenterologie, ortopedie, cévní chirurgie a lékárny. V budově je také fyzioterapie a lékárna, jsou zde i prostory pro odborné semináře a přednášky, moderní čekárny, kavárna a restaurace.

Budova je zasazena do přírodního prostředí, obepíná skalní vyvýšeninu, na níž stojí starší část areálu kliniky a je přímo spojena s lesoparkem lávkou pro pěší. Štíhlá, měkce prohnutá hmota se svými geometrickými

vlastnostmi podobná skále, u níž je umístěná. Severní strana směrem k ulici Na Celné je obložena velkými formáty pískovce až do výšky tří pater – materiál okolních skal. Na jižní straně je lehká bílá maximálně prosklená fasáda doplněná pevným horizontálním stíněním.

AUTORSKÁ ZPRÁVA

DR. PÍREK'S CLINIC

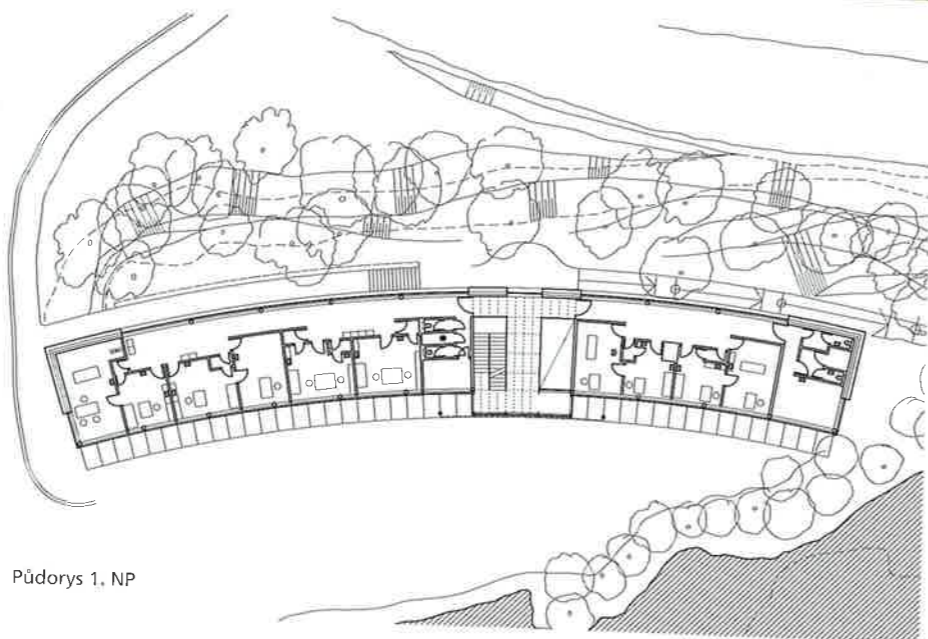
We were invited to the competition to design a hospital that offers elements of a modern health facility and at the same time breathe in a friendly environment. The new building relieves permanently overloaded outpatient parts of the clinic and ensures sufficient capacity and comfort for patients and employees. Outpatient care in cardiology, neurology, gastroenterology,

orthopedics and vascular surgery is provided here. Also physiotherapy and pharmacy are in the building, as well as spaces for professional seminars and lectures, modern waiting rooms, a café and a restaurant. The building is set in a natural environment, encircling a rocky hill on which the older part of the clinic complex stands, and it is connected to a park by a pedestrian bridge. The slender, softly curved volume resembles

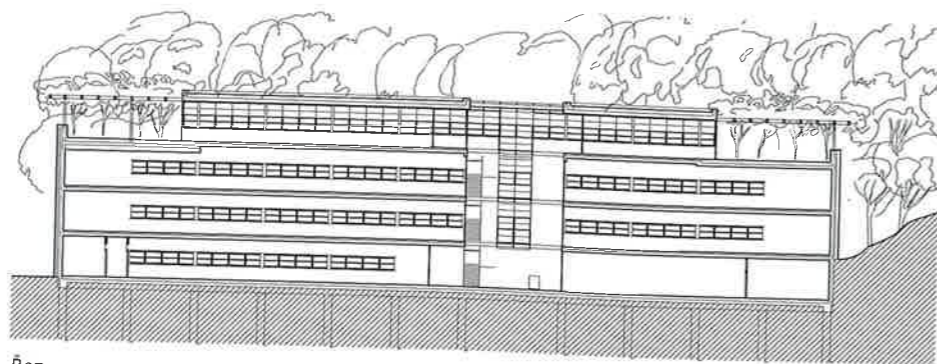
the rock, on which it is located, with its geometrical properties. The north side towards Na Celné Street is lined with sandstone (the material of the surrounding rocks) up to three floors. The south side has a light white maximally glazed facade with a solid horizontal shielding.

ARCHITECTS' REPORT

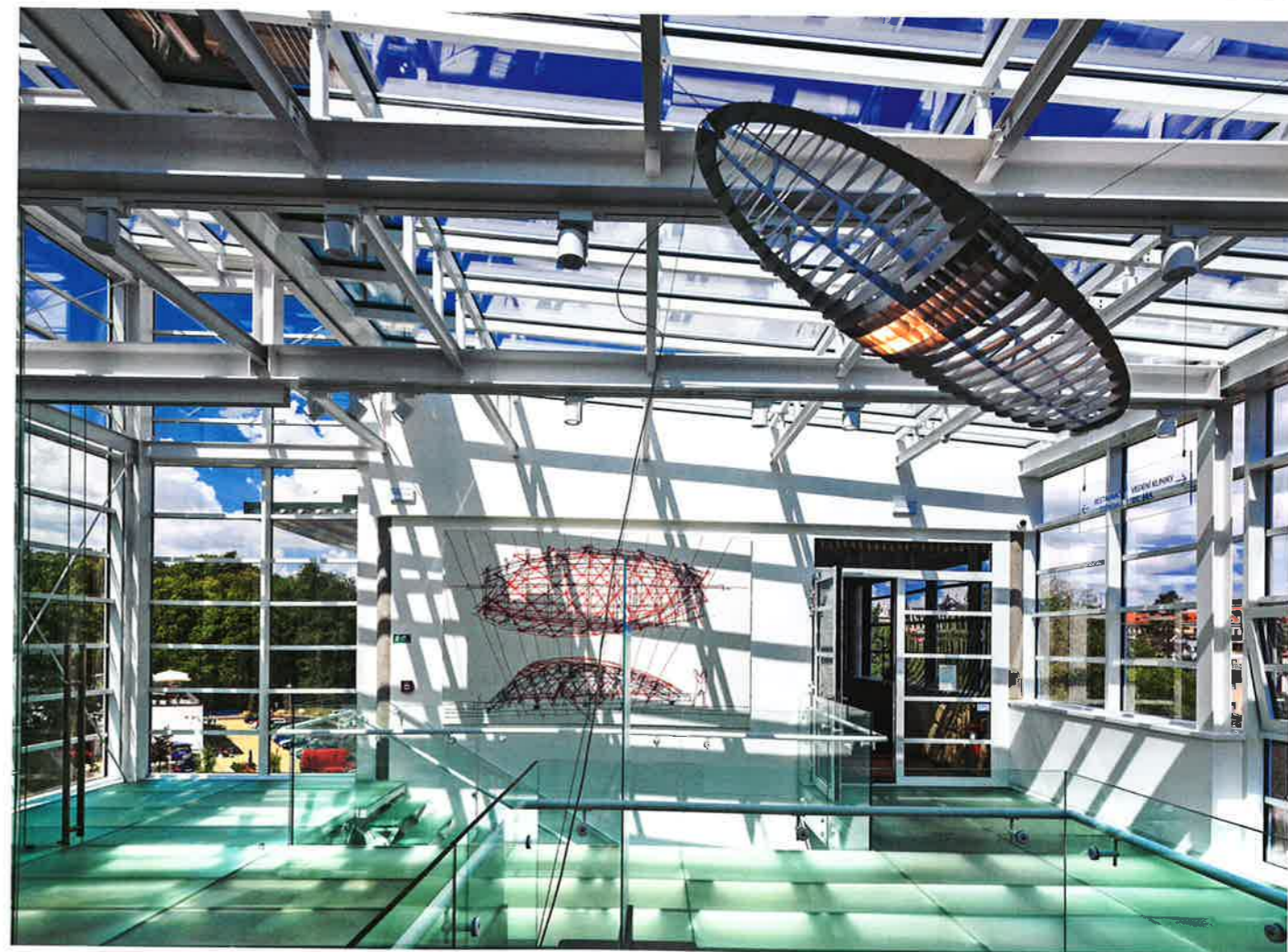

Půdorys 1. NP

Řez

Místo stavby / Building location:
 Na Celně 885, Mladá Boleslav
 Autoři / Architects: Martin Rajniš,
 David Kubík / Huť architektury
 Martin Rajniš
 Spolupráce / Cooperation: Deltaplan
 Zastavěná plocha / Built-up area:
 740 m²
 Užiténá plocha / Usable area: 1740 m²
 Obestavěný prostor / Enclosed
 volume: 7800 m³
 Projekt / Design phase: 2016
 Realizace / Implementation: 2017
 Foto: Aleš Jungmann

Novostavba II. interní kliniky a geriatry v Olomouci, Adam Rujbr Architects

Klinika Dr. Pírka v Mladé Boleslavi, Hut architektury Martin Rajniš

MARTIN KLODA

Dvě kliniky, dva přístupy

Nezaměnitelný dům kliniky v Mladé Boleslavi oceněný cenou Stavba roku v kategorii „nejlepší investiční záměr“ nelze vtěsnat do nějakých schémat a pouček. Martin Rajniš rád říká, že dobrá architektura je čistá magie. Zázitek prostoru, stvořený v synergii místa, záměru a tvůrčího činu architekta. Architektonická tradice, onen Rajnišův metaforický lenochod, se v průběhu staletí pomalu rozvíjela v kontextu Vitruviových nároků *firmitas, utilitas, venustas* – pevnost, užitnost, krása ruku v ruce s vývojem společnosti. Do přirozeného vývoje vystavěného prostředí vstoupilo razantně minulé století s ambicí tvorbu prostředí řídit prostřednictvím ideologických doktrín. „Je omylem funkcionalistického urbanismu, že převzal argumentace formálních (převážně) hygienických parametrů.“ (Jehlík 2016, str. 41). Komplexnost kvality a krásy architektury a vystavěného prostředí jsme se ve dvacátém století pokusili neúspěšně nahradit kvantifikovatelnými parametry norem a předpisů.

Klinika Dr. Pírka stojí na periferii města, na protějším břehu skalnatého údolí říčky Klenice, při historické cestě do vsi Jemníky. Paměť místa je stále patrná. Dům ji interpretuje, těžkou pískovcovou fasádou obrácenou k cestě vytváří nový obraz, Lynchovu *image* celého areálu kliniky. Obloukový segment půdorysu otevírá klidnou náruč do atria, ukrytého mezi skálou a kamennými zády domu. Archetypální princip pobývání v chráněném místě je doplněn lehkou lávkou, bezpečným příchodem či únikem, potřebou, kterou jsme si uložili do podvědomí v průběhu tisíciletí našeho života v přírodě. „Sto tisíc generací jsme žili v přírodě a pouhých sto nebo dvě stě generací žijeme v civilizaci. V přírodě jsme žili tisíckrát déle a z této doby v nás vizílo mnohem víc, než se na první pohled zdá. Jsme součástí přírody. Pokud hledáme společnou řeč se všemi lidmi na zemi, pokud chceme, aby současná architektura byla příjemná

a sdělná, budou logickým výchozím bodem právě přírodní principy,“ píše Martin Rajniš ve svém Manifestu přirozené architektury. Architektura kliniky dokládá, že její „přirozenost“ není vázaná na zvolený materiál. Magii prostoru je možné vytvořit libovolnými prostředky: sklem, ocelí, kamenem a betonem stejně dobře jako prkny a klacky experimentálních konstrukcí. Dobrá architektura se obejde bez berliček norem a parametrů.

Také areál Fakultní nemocnice v Olomouci se nachází na periferii města. Historickou stopou je snad dnešní Neugasse – Nová ulice, kdysi tereziánská silnice vedoucí na Olšany a Prostějov. Bývalá pole za hradbami Olomouce dávno přepsal modernistický „urbanismus funkčních zón v návaznosti na dopravní infrastrukturu“. Architekt Adam Rujbr umísťuje nový pavilon II. interní kliniky do stávajícího areálu Fakultní nemocnice, v místě bývalého parkoviště. Výběr místa (i výběr architektů – o architektonické soutěži není nikdy zmínka) je veden utilitární potřebou, o obraz místa jde možná až v druhém plánu. V pragmatickém tónu se nesou i autorské texty. Dozvíme se z nich, že je projekt kompletně zpracován v technologii BIM a většina prvků tak nese informaci o svých klíčových vlastnostech. Architektura se zde patrně už v základním pojetí rozpadá na soubor parametrů. Mezi stávající pavilony nemocnice je vklíněn kubický tvar novostavby. Tři křídla pavilonu obklopují obdélné atrium, otevřené do areálu transparentní stěnou propojovacích můstek. Bílá fasáda s grafickým rastrem „enkadinských“ oken (zkosené ostění je užitečné, vždyť dává více světla) koresponduje s tvrdostí interiéru, vygradovaných kontrastem černých okenních rámců. Většina sofistikovaných informací zůstává skryta pod povrchem. Pokud nestudují právě technické parametry domu, nedokáží odhalit, co se architekt vlastně snažil svou stavbou vyjádřit.

Porovnávání staveb neseď a není fér. Každý realizovaný dům je výsledkem jedinečných podmínek, kontextu a obrovského množství vložené práce. U pavilonů mladoboleslavské a olomoucké kliniky ale vidíme srovnání dvou různých přístupů. V prvním případě sledujeme jasně čitelný koncept záměru, šitého „na míru“ prostředí i klientům. Přes patrný posun mezi soutěžním návrhem a realizovanou stavbou zůstává základní architektonické sdělení čitelné a neredukovatelné. V druhém případě se podstata architektury rozpouští za modernistickým výčtem parametrů. Pečlivé a odpovědné řazení technických požadavků a nároků nepostačuje k výboji magické jiskry, vytvoření nezapomenutelného zážitku z architektonicky uspořádaného prostoru. I když jde v obou případech o kvalitní současné stavby, zůstává „moderní“ olomoucká klinika ve svém myšlenkovém pojetí „historická“.

Architektura je mimo jiné umění výběru. Výběru toho podstatného v daném místě a čase. Vše nepodstatné bude přehlédnuto a zapomenuto. Tak macešsky se už po miliony let chová ke svým dětem příroda, jejíž jsme součástí.

Citace:

JEHLÍK, Jan. *Rukověť urbanismu. Architektura poznávání a navrhování prostředí*. Praha: Ausdruck Books, 2016. ISBN 978-80-260-9558-3.

RAJNIŠ, Martin. *Přirozená architektura. Manifest*. [online] dostupné z <http://hutarchitektury.cz/o-nas/>

RUJBR, Adam. [online] dostupné z <http://www.ararchitects.cz/cs/reference/detail/160?kategorie=top-reference> <http://www.interierrroku.cz/cs/pavilon-ii-interni-kliniky-fn-olomouci/>

MARKÉTA ŽÁČKOVÁ

Zdravotnické stavby dnes: přímočarost soukromého a složitost veřejného

Při prohlížení úctyhodných sto osmdesáti šesti děl přihlášených do letošní soutěže o Českou cenu za architekturu příjemně překvapí, kolik z nich přísluší k typologii zdravotnických staveb. Jmenovitě se jedná o pět, respektive šest, realizací: o kliniku Mladá Boleslav (Hut architektury Martin Rajniš, projekt 2016), o novostavbu II. interní kliniky a geriatry v Olomouci (Adam Rujbr, projekt 2015), rekonstrukci nemocnice v Dačicích pro účely nového domova pro seniory (Milan Špulák, JPS J. Hradec, projekt 2015), zubní kliniku Zubaři Nad Mlýnem v Jablonci nad Nisou (Studio Raketoplán, projekt 2015) a o Protetické centrum ve Starém Městě (Rusina Frei architekti, projekt 2014). Zvláštní případ pak představuje sakrální prostor začleněný do stávajícího zdravotnického zařízení, jímž je nemocniční kaple v Kroměříži (Chládek architekti, projekt 2017).

Tento – v našich podmínkách jistě obsáhlý a současně různorodý – výčet dokládá pozoruhodnou skutečnost, a sice že pouze dvě z pěti jmenovaných realizací byly financovány ze státního rozpočtu. (Skromnou, ale působivou přeměnu jednoho z nemocničních pokojů v kapli do výčtu nezahrnujeme, neboť investorem zde byla Římskokatolická farnost sv. Mořice v Kroměříži). Zároveň ale vybízí k hlubšímu zamyšlení nad aktuálním stavem soukromých a veřejných investic v oblasti zdravotnických staveb. Pokusme se tedy naznačit rozdíl mezi „přímou cestou“ vedoucí k realizaci – byť třeba drobnějších, ale přesto nadmíru důležitých – projektů iniciovaných soukromým investorem a „trnitou křivolakou pěšinou“ vedoucí k uskutečnění rozsáhlých veřejných zakázek. V této souvislosti se pak nelze vyhnout ani úvaze nad institucí architektonické soutěže.

PROLOG O PRIVÁTNÍ SFÉRE: DROBNÁ GESTA VELKÉHO VÝZNAMU

Není malých rolí, jak říká staré a trochu otrépané divadelní rčení. Jako každá gnóma má však nadčasovou platnost, a proto jsme se mezi realizacemi přihlášenými do soutěže o Českou cenu za architekturu zaměřili na dva výrazné počiny menšího měřítko, které reprezentují vitalitu a elán

soukromých investorů a zároveň dokladují věcnou, příjemnou i oboustranně obohacující spolupráci s architekty v procesu navrhování i uskutečňování jejich záměrů. Prvním z nich je rekonstrukce budovy bývalého autoservisu pro účely kliniky a dílny Protetického centra ve Starém Městě, kterou v letech 2014 a 2015 navrhoval tým studia Rusina Frei architekti ve složení Martin Rusina, Martin Frei, Daniela Vaníčková a Markéta Poláčková a která byla dokončena v roce 2018. Druhým takovým počinem je pak realizace zubní kliniky Zubaři Nad Mlýnem v Jablonci nad Nisou, kterou v roce 2015 navrhl kolektiv Studia Raketoplán ve složení Pavel Nalezový, Radek Vaňáč, Samuel Nekola, Tadeáš Pech, Adam Bažant, Michael Švec, Jana Kratochvílová, Zuzana Ficalová a Šimon Marek a která byla uvedena do provozu v roce 2017.

PROTETICKÉ CENTRUM VE STARÉM MĚSTĚ

Že soukromá sféra disponuje velkou výhodou přímé domluvy mezi investorem a architektem, již veřejný sektor ze zákona nemůže, asi není třeba zdůrazňovat. Jak ovšem poznamenává Martin Rusina, jeden z autorů Protetického centra ve Starém Městě, „i v případě velkých zakázek je možné navázat konstruktivní vztah se zástupcem investora, pokud je jím osobnost, kterou projekt zajímá, která mu rozumí a které na něm záleží. Složitost a rozsáhlost takovéto zakázky je pak možno zvládnout daleko snáz.“ Nejproblematičtější je podle něho rozprostření odpovědnosti mezi více osob.

Rusina Frei architekti se k projektu Protetického centra dostali jednoduchým způsobem: když byl jeden z kolegů z ateliéru klientem tohoto zařízení, začal s ním investor prodiskutovávat možnost založení nového vlastního sídla a jeho potenciální podobu. Po zakoupení domu v Huštěnovské ulici ve Starém Městě zavrstveného četnými přestavbami, který zabíral celou plochu nevelkého pozemku, s uliční fasádou zanesenou vizuálním smogem propagujícím provozu autoservisu, se investor začal scházet s architekty, s nimiž se dohodl na spolupráci

Protetické centrum, Rusina Frei architekti

a následně s nimi po dobu jednoho roku debatoval nad projektem a nad možností vytvoření návrhu včetně zajištění veškerých úředních náležitostí až po dokončení výsnné realizace zabraly něco málo přes tři roky práce. Objekt kliniky s dílnou na výrobu protetických pomůcek umístěnou v nástřepe orientované do vnitřního dvorku a s recepcí, vyšetřovnou, tělocvičnou a kancelářským zázemím situovanými v přízemí je koncipován jako dvoukřídlá stavba na půdorysu D. Díky němu pak mohl vzniknout kompozice dvou dvorů – s budoucí dominantou nově vytvořeného stromu – přivádějící světlo do interiéru. Rekonstruovaný dům přinesl do obnovené zástavby jednoduchý, ale účinný „twist“ současné architektury – světlé, lehké a otevřené, akcentované odkazem na motivy historického průjezdu, historicky typický pro zástavbu, a korunované výraznou sedlovou střechou. Jeho průčelí tak rezonuje s tvorbou slovním ostatních domů a nijak nezdurazňuje specifickou funkci domu.

Autoři projektu se neuchýlili k žádným novým ani materiálovým okázalostem. Tento přístup se propsal také do maximálně efektivního prostorového řešení – od vnitřních dispozic přízemí přes nástavbu až po dvě sloužící nejen k odpočinku klientů a pracovníků centra, ale zejména jako tréninkový prostor pro pacienty. Technicistní materiálové řešení interiéru kombinující pohled na beton s efektem přiznaných nosníků struktury, dřevo a sítě, stejně jako uplatnění vláknocementové vlnité desky na stropě